

1866 — 1891.

SPRAWOZDANIE
Z DWUDZIESO-PIĘCIOLETNIEJ DZIAŁALNOŚCI
TOWARZYSTWA

LEKARSKIEGO KRAKOWSKIEGO

UŁOŻONE PRZEZ

Dr. AUGUSTA KWAŚNICKIEGO

Sekretarza stałego Towarzystwa.

W KRAKOWIE.

W Drukarni Uniwersytetu Jagiellońskiego
pod zarządem Anstola Maryjana Kosterkiewicza.

1891.

861975

I
II

Tr WOI/II/85

Biblioteka Jagiellońska

1002883535

Bibl Jagiell

szelki zbiorowy objaw w narodzie, fizyczny czy duchowy, pozostaje w związku przyczynowym z wymogami epoki i o tyle tylko ma rację bytu, o ile jest wynikiem potrzeby społecznej, i o ile pozostaje w rzeczywistym związku z życiem narodu. Prawo stowarzyszania się nie jest prawem starym, a poczucie potrzeby stowarzyszania się w społeczeństwie polskim, tradycyjnie stroniącym od zbiorowości, jest zupełnie świeżej daty. Dopiero w naszym stuleciu znikają wybujałe indywidualizmy z oblicza dziejów, a w luki po nich powstałe wkraczają jednostki zbiorowe; filantropów i mecenasów zastąpiły stowarzyszenia, które zbiorową siłą dźwignęły dzieło samopomocy społecznej, w jej najistotniejszych potrzebach: miłosierdzia i oświaty. W ostatniej ćwierci bieżącego stulecia założono w Polsce więcej stowarzyszeń aniżeli w całych stu latach poprzednich. W tem molekularnem przeobrażeniu się społeczeństwa polskiego stan lekarski wziął udział, jako część w całości, i już przed ćwierć wiekiem w większych ogniskach życia polskiego, jak Warszawa, Wilno, Kamieniec i Poznań, powstały lekarskie organizmy zbiorowe, Towarzystwami lekarskimi zwane.

Przed powstaniem Akademii Umiejętności istniało w Krakowie Towarzystwo naukowe, mieszczące w swem łonie Oddział nauk przyrodniczych i lekarskich, który był powołany czynić zadość potrzebom umysłowym lekarzy

krakowskich; i gdyby te potrzeby były jedynemi potrzebami stanu lekarskiego, utworzenie osobnego Towarzystwa lekarskiego w Krakowie byłoby rzeczą zbyteczną. Powszechnie jednak wiadomo, że tak nie jest: celem Oddziału przyrodniczo-lekarskiego była nauka lekarska, jako umiejętność teoretyczna, a Towarzystwo lekarskie wzięło sobie za cel wykonawstwo tej umiejętności, czyli praktyczne jej zastosowanie w społeczeństwie. Prócz tej zasadniczej różnicy celów, już z natury samego zawodu stan lekarski musi oprzeć swój byt na podstawach etyki lekarskiej, koleżeńskiego pożycia, uorganizowanej pomocy dla niemogących pracować kolegów, dla wdów i sierót po lekarzach i t. d. Ta pozanaukowa działalność, tak ważna w życiu i pożyciu lekarzy, nie miała pola w zakresie działania Towarzystwa naukowego krakowskiego i czyniła niezbędnem utworzenie osobnego Towarzystwa lekarskiego w Krakowie, równorzędnie istniejącego obok Towarzystwa naukowego.

Najmłodszem z polskich Towarzystw lekarskich przed 25 laty było podolskie. Jednym z współzałożycieli jego był Dr. Aleksander Kremer, który po rozgromie 1863 roku przybył do rodzinnego Krakowa, a rozpatrzywszy się w stosunkach miejscowych, powziął myśl założenia Towarzystwa lekarskiego krakowskiego. W końcu roku 1865 zgromadził on u siebie kilkunastu kolegów, którym odsłonił swoje zamiary i jednocześnie ich wezwał, ażeby w celu tak wyrozumienia reszty kolegów, jak i należytego zbadania jego zamiśłu, zechcieli uorganizować posiedzenia prywatne, co 2 tygodnie, mające się odbywać kolejno u kolegów przychylnych zamiarom wnioskodawcy. Kółko lekarzy otaczające ś. p. Aleksandra Kremera, podzielało jego zapatrywanie o potrzebie utworzenia w Krakowie Towarzystwa lekarskiego, bezwłocznie więc przystąpiło do odbywania tych posiedzeń prywatnych, na których roztrząsały się sprawy zawodu i stanu lekarskiego i stało się rzeczywistym założycielem obecnego Towarzystwa lekarskiego krakowskiego; składało się ono z 21 kolegów, których imiona są następujące:

Dr. Kremer Aleksander, wnioskodawca,

- » Harajewicz Jan,
- » Ściborowski Władysław,
- » Fałęcki Jan,
- » Oettinger Józef,
- » Dосkowski Józef,
- » Stępiński Teofil,
- » Jaszczurowski Józef,
- » Głuszek Jędrzej,
- » Szewczyk Józef,
- » Jakubowski Maciej Leon,
- » Blumenstok Leon,
- » Blatteis Jakób,
- » Gawlik Jan,
- » Serkowski Bolesław,
- » Bulikowski Franciszek,
- » Warschauer Jonatan,
- » Czyżewicz Adam,
- » Kryda Aleksander,
- » Rasp Henryk,
- » Bobrzyński Błażej.

Dziwiewięciu z tych członków założycieli spoczęło w Bogu, 12 żyje i przeważnie w Towarzystwie i dla Towarzystwa pracuje.

Na owe czasy przypada chwila, w której z powodu spolszczenia Wszechnicy Jagiellońskiej, przybyło do Krakowa wielu wychowañców Uniwersytetu wiedeńskiego; rozpoczęli oni wówczas, jako docenci, swój zawód nauczycielski, a dziś pełni zasług i otoczeni powszechnym szacunkiem, zajmują katedry profesorskie na Wydziale lekarskim. Szkoła to matka: dwóch lekarzy, należących do jednego narodu i zawodu, lecz wychodzących każdy z innój szkoły, zachowują się względem siebie jak bracia, zrodzeni z jednego ojca, lecz z dwóch matek. Utworzyły się dwie grupy lekarzy krakowskich, z których jedna widziała konieczną potrzebę założenia Towarzystwa lekarskiego, druga téj potrzeby

nie uznawała. Nie wszyscy wieńdźczycy podzieliali zapatrywania Aleksandra Kremera, nie wszyscy uznawali potrzebę wyosabniania się z Towarzystwa naukowego krakowskiego, i nie wszyscy też uczęszczali na posiedzenia Kółka założycieli; koło Kremera skupili się wychowañcy Uniwersytetu Jagiellońskiego, »uczniowie Dietla«, jak siebie nazywali. Zaznaczając tę różnicę zapatrywań dwóch grup kolegów krakowskich, pośpieszamy dodać, że nie ma najmniejszego śladu, ażeby ta różnica zdań spowodowała jaką głębszą rosterkę; natomiast są wszelkie dowody w aktach Towarzystwa, że już po paru latach wytworzyła się wspólna zbiorowa działalność.

Tymczasem tak w Krakowie, jak i po za Krakowem, myśl założenia Towarzystwa lekarskiego krakowskiego szybko dojrzewała. »Przegląd Lekarski« ogłosił kilka korespondencyi z prowincyi, domagających się utworzenia takiego Towarzystwa. Przekonawszy się o téj zbiorowej woli kolegów, przystąpiło »Kółko założycieli« do urzeczywistnienia swego zamiaru i wysadziło ze swego łona Komisję statutową, złożoną z Drr.: Kremera, Fałęckiego i Ściborowskiego. Projekt ustawy został zredagowany przez kol. Ściborowskiego; po przeczytaniu takowego, przedebatowaniu i przyjęciu przez Zgromadzenie »Kółka założycieli«, poleciło ono na posiedzeniu 1 lutego 1866 r. trzem lekarzom: Józefowi Oettingerowi, Józefowi Dowskiemu i Teofilowi Stępińskiemu, ażeby w imieniu większej liczby kolegów złożyli w c. k. Komisyi Namiestniczój projekt do zawiązać się mającego Towarzystwa lekarskiego w Krakowie, z prośbą o zatwierdzenie lub wyjednanie takowego u właściwej władzy wyższej; a zanim to potwierdzenie nastąpi, uchwalono dalej odbywać posiedzenia prywatne co drugi wtorek w mieszkaniach członków »Kółka« i wybrano do przewodniczenia Dra Kremera, lub jego zastępcę Dra Jana Harajewicza, a obowiązki sekretarza poruczono kol. Ściborowskiemu. Posiedzeń takich w ciągu roku 1866, do dnia potwierdzenia statutu, odbyto 17.

Reskryptem z dnia 18 lipca 1866 r. zawiadomiło c. k. Ministerstwo Stanu, że Jego c. k. Apostolska Mość najwyższem postanowieniem z dnia 5 lipca wyżej wymienionym trzem lekarzom raczył najlaskawiej zezwolić na założenie Stowarzyszenia lekarzy w Krakowie i zatwierdzić projektowane statuta. Według ustaw ówczesnych projekt statutu należało było jeszcze posłać do bióra Wysokiego Namiestnictwa, skąd dopiero 7 listopada po podpisaniu przez naczelnika Rządu krajowego, doręczono go trzem wyżej wymienionym lekarzom, z wezwaniem do otwarcia Towarzystwa.

Dnia 13 listopada zebrało się w sali posiedzeń Towarzystwa naukowego krakowskiego do 40 osób — lekarzy i aptekarzy — na wstępne posiedzenie Towarzystwa lekarskiego krakowskiego. Po krótkim zagajeniu posiedzenia przez tymczasowego przewodniczącego Dra A. Kremera, wezwał on, pełniącego dotąd obowiązki sekretarza Dra Ściborowskiego, do zdania sprawy z dotychczasowej czynności Kółka założycieli Towarzystwa, poczem tenże kolega sekretarz odczytał statut. Po sekretarzu zabrał głos Dr. A. Kremer i w dłuższem przemówieniu uzasadnił motyw założenia Towarzystwa lekar. krakowskiego. Następnie zabrał głos Prezes Towarzystwa naukowego krak. Prof. Dr. Majer, po powitaniu kolegów, wyraził on całą gotowość ustąpienia gmachu Towarzystwa naukowego na posiedzenia nowopowstałego Towarz. lekarskiego i zakończył temi słowy: »boć słuszną jest rzeczą, żeby dom nowozbudowany ze składek narodowych używał schronienia dla wszystkich, co dla pożytku kraju na niwie naukowej pracować zamierzają«. Na zakończenie tego posiedzenia wezwał Dr. A. Kremer kolegów do wstępywania do grona Stowarzyszenia, przez objawienie w ciągu tygodnia swęj chęci, bądź ustnie, bądź piśmiennie, kol. Ściborowskiemu.

W skutek tego wezwania przystąpiło do członków założycieli 22 członków zwyczajnych i przybranych, tak że na pierwszym grudniowem (4-go) posiedzeniu zgromadziło

się ich 43 i przeprowadzili wybory zarządu Towarzystwa: prezesem wybrano Dra A. Kremera, wiceprezesem Dra J. Oettingera, sekretarzem stałym Dra W. Ściborowskiego, sekretarzem dorocznym Dra Ad. Czyżewicza, podskarbis Dra M. L. Jakubowskiego, bibliotekarzem Dra L. Blumenstoka; delegatami do zarządu Towarzystwa: Drr. Janikowskiego i Madurowicza. Nazajutrz po tem posiedzeniu wydało prezydium Towarzystwa do lekarzy Galicyi, Wks. krakowskiego i Bukowiny odezwę, wzywając ich do należenia do Towarzystwa lekarskiego krakowskiego, w charakterze członków korespondentów.

Dnia 18 grudnia 1866 r. odbyło ukonstytuowane Towarzystwo pierwsze posiedzenie naukowe i od tej chwili do dnia dzisiejszego, w ciągu 25 lat, z których poniżej sprawę zdajemy, w zakreslonych statutem czynnościach Towarzystwa nie zaszła żadna przerwa

Duszą każdego Stowarzyszenia jest regulujący jego czynności statut. Od statutu Towarz. lek. krak. rozpoczynamy nasze sprawozdanie; ważniejsze zmiany poczyniono w nim w latach: 1868, 1874, 1880, 1883 i 1888. Z wyjątkiem zmian, które wynikły z powodu układu zawartego w r. 1880 z Towarzystwem lek. galic., wszystkie inne są podrzędnej natury i ducha ustawy w niczem nie zmieniły. Cel Towarzystwa, skreślony w 1866 r., opiewający: »Towarzystwo lek. krak. ma na celu utrzymanie się na równi z dzisiejszym stanem nauki lekarskiej, przykładanie się do jej postępu, zwłaszcza w kierunku praktycznym, obznajmianie zagranicy z polskiem piśmiennictwem lekarskiem, zbliżanie do siebie osób poświęcających się zawodowi lekarskiemu, utrzymanie godności powołania, oraz obronę interesów stanu lekarskiego« w niczem nie został zmieniony do dnia dzisiejszego i dopiero w r. 1880 po zawarciu układu

z Towarz. lek. galic. uzupełniono powyższy tekst słowami: »tudzież niesienie pomocy materyjalnej podupadłym członkom Towarzystwa i pozostałym po nich wdowom i sierotom«.

Niemniej organizacja zarządu Towarzystwa nie uległa żadnej poważnej zmianie: w ciągu pierwszych ośmiu lat Towarzystwo wysyłało swoich dwóch delegatów do grona Komitetu; w r. 1875 zastąpiono tych delegatów przewodniczącymi wszystkich Komisyj stałych.

Prezesów miało Towarzystwo w ciągu 25 lat 21. Imiona ich są następujące: Aleksander Kremer (1866—1867), Maurycy Madurowicz (1868), Lucyjan Rydel (1869), Alfred Biesiadecki (1870), Józef Oettinger (1871), Stanisław Janikowski (1872), Maciej Leon Jakubowski (1873), Leon Blumenstok (1874), Edward Korczyński (1875—1876), Stanisław Domański (1877—1878), Władysław Ściborowski (1879), Jonatan Warschauer (1880), Henryk Jordan (1881—1882), Alfred Obaliński (1883), August Kwaśnicki (1884), Antoni Rosner (1885—1886), Jan Mikulicz (przez kwartał 1887), Przemysław Pieniążek (przez 3 kwartały 1887 i 1888), Stanisław Paszkowski (1889), Antoni Mars (1890), Antoni Władysław Gluziński (1891).

Z tej liczby 21 prezesów 4-ch nie żyje.

Wiceprezesów miało Towarzystwo 23; dwóch z nich urzędowało po 2 lata, inni po roku. Z ogólnej liczby 23 umarło 4-rech.

Sekretarzy stałych w ciągu ćwierć wieku miało Towarzystwo 5, wszyscy są przy życiu, i biorą czynny udział w sprawach Towarzystwa.

Sekretarzy rocznych było 22, z nich 2 nie żyje.

Podskarbich naliczało Towarz. 5, umarło z nich dwóch.

Biblijotekarzy było 9, umarł jeden.

Najdawniejszymi z żyjących funkcyjnarjuszzy Towarzystwa są: kol. prof. Oettinger i kol. Dr. Ściborowski; ten ostatni na wezwanie Komisji statutowej zreagował w r. 1886 statut Towarzystwa naszego. Zaprowadzenie

ksiąg, utrzymanie wzorowej ewidencji w aktach, redagowanie wyczerpujących sprawozdań rocznych jest zasługą kol. Ściborowskiego.

Nieuwzględniając funkcjonaryjuszy Komisyj stałych i czasowych, najwięcej lat urzędowania w zarządzie naszego Towarzystwa ma kol. Doc. Zarewicz, który nalicza 18 lat służby, i o lat 5 prześciga w tym względzie drugiego po nim dla wieloletniej pożytecznej działalności zasłużonego, kol. Ściborowskiego.

Ilość członków: założycieli, honorowych, czynnych, korespondentów i przybranych wynosi z końcem 25-letniego istnienia Towarzystwa 481; przeszło piąta część tej liczby wszystkich członków (105) wymarła, 16 wystąpiło dobrowolnie, 45 wykreślono z powodu niespełniania zobowiązań statutem wymaganych.

Członków honorowych od założenia Towarzystwa do dnia dzisiejszego było 22, większa ich połowa (13), przeniosła się do wieczności, mianowicie: Kremer Aleksander, Dietl Józef, Sławikowski Antoni, Brodowicz Józef, Biesiadcki Alfred, Baraniecki Adryjan, Skobel Kazimierz, Kozubowski Antoni, Rokitański Karol, Szokalski Wiktor, Arlt Ferdynand, Gałęzowski Seweryn i Adamowicz Adam.

W pierwszym (1866) roku istnienia Towarzystwa było członków czynnych 39, w r. 1871 liczba ich wynosiła 40, w roku 1876 — 63, w 1880 — 77, w 1886 — 95, w 1891 — 113. To stopniowe zwiększanie się ilości członków czynnych pozostawało w prostym stosunku do stopniowego zwiększania się mieszkańców miasta Krakowa, oraz założenia nowych i rozszerzenia starych zakładów leczniczych, dających zatrudnienie i sposób do życia lekarzom.

Ilość członków korespondentów z liczby 26 w r. 1867 urosła w r. 1880 do 167. Wskutek układu zawartego w r. 1880 z Towarz. lek. galic., mocą którego Towarzystwo lek. krakowskie nie może mieć członków korespondentów w Galicyi poza granicami Wks. krakowskiego, liczba tych członków ograniczyła się do lekarzy mieszka-

jących poza Galicyją, bądź w reszcie ziem państwa Raku-
skiego, bądź też zagranicą; w roku bieżącym wynosi 52.

Członków przybranych miało Towarzystwo 5, umarło z nich 3. Wskutek nabytego przeświadczenia, że członkowie przybrani nie biorą najmniejszego udziału w czynnościach Towarzystwa, zapadła w r. 1879 uchwała, mocą której ta kategoria członków została zniesioną.

Dzięki uprzejmiej gościnności Prezesa Akademii Umiej. Prof. Dra Majera, posiedzenia Towarzystwa odbywały się w sali posiedzeń Akademii — mniej więcej — do r. 1885. W celach zbliżenia się do zakładów klinicznych i szpitalnych, w latach następnych zgromadzenia odbywały się w sali wykładowej kliniki okulistycznej, kliniki chorób wewnętrznych, Medycyny sądowej, Patologii ogólnej, a ostatniemi czasy w sali wykładowej profesora Farmakologii.

W ciągu 25 lat odbyło Towarzystwo 460 posiedzeń, na których wygłoszono 746 odczytów, wliczając w to i przedstawienia chorych, demonstracje narzędzi, okazów naukowych i t. d. Najwięcej odczytów przypada na rok 1876 (56) i 1877 (49). Do roku 1873, t. j. do chwili, w której Towarzystwo naukowe krakowskie zostało przeobrażone w Akademię Umiej. prace naukowe Towarzystwa lekarsk. krak. noszą na sobie znamię wiedzy wyłącznie praktycznej: udzielano sobie wzajemnych spostrzeżeń z praktyki bieżącej, czyniono uwagi nad chorobami panującemi, wygłaszano sprawozdania z ważniejszych prac zaczerpniętych z literatury zagranicznej i rozprawiano nad temi tematami. Jednocześnie ci członkowie Towarzystwa lekarskiego krakowskiego którzy należeli i do Towarzystwa naukowego, miewali na posiedzeniach tego ostatniego odczyty z dziedziny wyłącznie teoretycznej. Od czasu założenia Akad. Umiej., t. j. od r. 1873, dwoistość ta ustaje, medycyna umiejętna, wraz z medycyną praktyczną stanowią przedmiot naukowych prac na posiedzeniach Towarzystwa lekarskiego i ten charakter odczytów pozostał do dnia dzisiejszego. W ciągu pierwszych 4 lat istnienia Towarzystwa naszego, Chirurgija nie miała orędo-

wnika; dopiero po r. 1870, a nazwijmy rzeczy po imieniu, od czasu wstąpienia do Towarzystwa kol. prof. Obalińskiego, temata chirurgiczne coraz częściej spotykają się między odczytami, tak że od r. 1880 stanowią wraz z Laryngologiją niemal połowę wszystkich odczytów. Najpilniejszym członkiem Towarzystwa naszego okazał się kol. prof. Obaliński, który wygłosił 79 odczytów i demonstracyj, a liczba ta o tyle przewyższa prace wszystkich innych członków, że następny po nim kolega miał odczytów tylko 30, a trzeci z kolei 28.

Przechodząc do dalszych spraw Towarzystwa lekar. krak., stawimy na pierwszym miejscu wydawnictwo *Przeglądu Lekarskiego*. Dzieje tego tygodnika są powszechnie znane i dla tego tylko w kilku słowach o nich wspomnimy.

Przegląd Lekarski został założony w r. 1862 przez Wydział nauk przyrodniczych i lekarskich Towarzystwa naukowego krakowskiego, za inicjatywą głównie proff.: Dietla i Bryka i za współdziałaniem proff. Majera i Skobla. W r. 1872 wydawnictwo przeszło w ręce koll.: Janikowskiego, Lutostańskiego i Grabowskiego, którzy dźwignęli go w kierunku literackim, ale materyjalnie na wydawnictwie stracili. W r. 1873 kierunek wydawnictwa objęło Towarzystwo lekar. krak., lecz nie posiadając dostatecznych funduszków, szukało wydawcy i znalazło go w osobie księgarza Tomaszewicza, któremu oba Towarzystwa: krakowskie i galicyjskie zapewniły zapomogę po 100 złr. rocznie. Gdy jednak wspomniany wydawca nie wywiązał się z przyjętych zobowiązań i naraził Towarzystwo na stratę, to ostatnie postanowiło wydawać *Przegląd Lekarski* na własny koszt, i w tym celu wysadziło Komitet redakcyjny, któremu przewodniczył główny redaktor prof. Janikowski. Sumienna i umiejętna redakcja potrafiła w krótkim czasie podnieść znaczenie i wartość *Przeglądu*, tak że już po roku istnienia spłacono dawniejsze zobowiązania i z pozostałości kasowych wyznaczono 50 złr. za najlepszą pracę, ogłoszoną

w Przeglądzie. Prawdziwy rozkwit Przeglądu rozpoczyna się od r. 1877, t. j. od chwili objęcia redakcyi przez kol. prof. Blumenstoka, który stojąc na czele Komisji redakcyjnej zapewnił wydawnictwu nie tylko bezpieczny byt materalny, ale sumiennoscia, wiedza i energija zjednal mu najwyzsze uznanie u spolecznosci lekarskiej polskiej. Uznajac Przegląd za najlepiej redagowany z tygodników lekarskich polskich, nie wahamy się przyznać mu zaszczytną zasługę rozbudzenia literackiego ruchu między lekarzami, tak że dziś nie tylko Przeglądowi nie brak rozpraw oryginalnych, ale stać ich na dwa nowe czasopisma lekarskie polskie, które w ostatnich latach powstały. Obok przestrzegania czystej polszczyzny, oraz wartości rozpraw ogłaszanych w Przeglądzie, winniśmy dodać jeszcze jedną zasługę wydawnictwa, że ze względu na ilość wydawanych arkuszy, Przegląd jest najtańszym tygodnikiem lekarskim polskim. W r. 1887, jako w 25-letnią rocznicę założenia Przeglądu, Towarzystwo lekarskie zarządziło uroczysty obchód jubileuszowy.

Od dnia założenia Towarzystwa lekar. krak. Przegląd był jego organem; zawiera on na swych szpaltach wierne odbicie 25-letniej działalności Towarzystwa, więc i z tego powodu, obok szacunku zasłużonego, żywimy dlań wszyscy cześć osobistą.

Drugą stałą Komisją Towarzystwa lekarskiego jest Komisja sprawozdawcza do roczników Virchowa i Hirscha. Powstała ona na początku r. 1874 na wniosek kol. prof. Korczyńskiego i przez długi szereg lat pod sumiennem kierownictwem kol. prof. Oettingera oddawała i oddaje wielkie usługi piśmiennictwu polskiemu. Nie ma wątpliwości, że jestto jedyna droga, którą zagraniczni uczeni dowiadują się o pracach i autorach polskich.

W tymże 1874 r. również na wniosek kol. prof. Korczyńskiego zawiązaną została Komisja terminologiczna, złożona z Drr.: Janikowskiego, Oettingera i Kremiera. Społecznego znaczenia tej Komisji dowodzić nie potrzeba.

Po dwuletniej wytrwałej i umiejętnej pracy wydała ona Dodatek do Słownika DDr.: Kremera i Skobla, zawierający 2686 wyrazów. Po śmierci zasłużonych członków tej Komisji Janikowskiego i Kremera, pracę ich podjęli koll. proff.: Domański i Rydel. W r. 1881 dzięki skrzętnej i umiejętnej pracy tej Komisji, która powołała do współudziału wszystkie siły kompetentne z innych dzielnic polskich, wydało Towarzystwo lek. krak. Słownik terminologii lekarskiej polskiej, o którego pożyteczności niech świadczy szybkie wyczerpanie się nakładu. Wydanie nowej edycji tego Słownika jest na najlepszej drodze, dzięki zgodnemu i życzliwemu usposobieniu członków umyślnego Komitetu, wysadzonego przez VI Zjazd lekarzy i przyrodników polskich.

Komisja higieniczna, czwarta z Komisji stałych, założoną została na wniosek kol. prof. Korczyńskiego w r. 1876 i odbywała swe czynności pod przewodnictwem ś. p. prof. Janikowskiego. Obok odczytów treści higienicznej, Komisja zredagowała kilka memoryałów do władz krajowych, miejskich i szkolnych, wykazując liczne usterki na polu naszych zarządzeń publicznych. W obec tego, że w Radzie miejskiej istnieje ciało doradcze, przeważnie z lekarzy złożone, t. zw. Komisja sanitarna, że do tej Komisji, mającej na celu sprawy higieniczne, wysyła Towarzystwo lekar. swego delegata, Komisja higieniczna została uchwałą Towarzystwa lek. w r. 1879 zwinięta.

Niemal jednocześnie z zwinięciem Komisji balneologicznej przez Wydział przyrodniczo-matematyczny Akademii Umiej. powstała z początkiem r. 1877 Komisja balneologiczna, jako piąta Komisja stała, w Towarzystwie lekarskiem krakowskim. Kierowana w pierwszych latach swego istnienia przez kol. prof. Korczyńskiego, Komisja ta wyróżniała się ruchliwą czynnością ku pożytkowi nauki i społeczeństwa. Działanie jej miało trojaki charakter: umięjętny, administracyjno-ustawodawczy i społeczno-ekonomiczny. Komisji balneologicznej obowiązani jesteśmy, że okólnikami i instrukcjami przyczyniła się do zbadania stosun-

ków klimatograficznych i hydrologicznych w naszych zdrojowiskach i uzdrowiskach. Jój to kołatanu i zachętom zawdzięczamy ponowne rozbiory źródojów lekarskich, oraz rozbiory wód studziennych w naszych miastach i miasteczkach. Niejedno zdrojowisko lub uzdrowisko (np. Rymanów, Morzsyn) powstało dzięki zachętom Komisji balneologicznej. W kierunku ustawodawczym położyła Komisja zasługi wypracowaniem obszernego memoryału do Wydziału krajowego w sprawie ustawy zdrojowej.

Bez przesady możemy powiedzieć, że jeśli w zdrojowiskach naszych spostrzegamy rozwój ku lepszemu, jeśli stosunki układają się na korzyść publiczności, postęp ten zawdzięczamy kilkonastoletniej pracy Komisji balneologicznej, która nie szczędziła wskazówek, rad i zachęty. Za pośrednictwem czasopism i publikacyj, a przede wszystkim wystawami balneologicznymi, zapoznała Komisja balneologiczna lekarzy z leczniczymi bogactwami naszych zdrojowisk, i prąd leczenia się u źródeł zagranicznych znacznie zmniejszył się.

Pomimo tych zasług Komisji balneologicznej, kierunek jój naukowy po kilkoletniem żywym tętnieniu osłabł; w roku 1887 nie dał on znaku życia, a poczynione w roku 1888 usiłowania do wzniecenia umysłowego zajęcia się sprawami balneologii nie odniosły skutku. Pozostał Komisji charakter działania administracyjno-ustawodawczy i społeczno-ekonomiczny, czyli ten zakres, który posiada Komisja przemysłowa; z tego powodu Towarzystwo lekarskie, uchwałą powziętą w r. 1889, rozwiązało Komisję balneologiczną, jako ciało naukowe, przekazując inne jój sprawy opiece Komisji przemysłowej.

Dnia 5 lutego 1879 r. uchwaliło Towarzystwo lekarskie na wniosek kol. prof. Blumenstoka założyć Komisję sądowo-lekarską, szóstą stałą Komisję Towarzystwa. Brak szerszego zainteresowania się sprawami tej Komisji zniewolił Towarzystwo do zwinięcia jój już w grudniu tegoż 1879 r.

W celu ukrócenia handlu tak zwanemi lekami specyjalnemi, zwykle z zagranicy sprowadzanemi, na zakupno których społeczeństwo nasze wydaje rokrocznie znaczne fundusze, uchwaliło Towarzystwo lekarskie w kwietniu 1878 r. założyć siódmą stałą Komisję do popierania przemysłu krajowego w zastosowaniu do celów leczniczych. Komisya wezwala odezwa pp. aptekarzy, chemików i przemysłowców krajowych, zajmujących się wyrabianiem przedmiotów, mogących służyć do celów leczniczych, ażeby nadsyłali je pod ocenienie Komisyi. Po należytem zbadaniu i ocenieniu nadsyłanych wyrobów, te które uznano za dobre i godne polecenia, opatrywało Towarzystwo lekarskie poświadczeniem. Gdy jednak po trzyletniem istnieniu tej Komisyi pp. aptekarze i przemysłowcy zaprzestali nadsyłać swoje wyroby pod ocenę Komisyi, Towarzystwo lekarskie uchwałą z dnia 4 stycznia 1882 roku Komisję tę rozwiązało.

Po 4-letniej bezczynności na tem tak ważnem polu, na wniosek kol. prof. Gluzińskiego, postanowiło Towarzystwo lekarskie ponowić usiłowania ku podniesieniu przemysłu krajowego, z praktyką i nauką lekarską styczność mającego. Dnia 17 lutego 1886 r. kol. prof. Korczyński uczynił następujący wniosek: »Towarzystwo lekar. krak. uznając potrzebę wzięcia w opiekę przemysłu krajowego na polu lecznictwa, wznawia istniejącą poprzednio w Towarz. lekarskiem Komisję stałą, dla popierania tegoż przemysłu. Zadaniem tej Komisyi będzie wyszukiwanie, ocenianie, utrzymywanie w ciągłej ewidencji i popieranie przez rozpowszechnianie wiadomości za pośrednictwem Towarz. lek. o tych krajowych przetworach chemicznych, aptekarskich i dyjetetycznych, narzędziach diagnostycznych i leczniczych, przyrządach opatrunkowych i do pielęgnowania chorych, które przez Komisję uznane zostaną, jako dobre i celowi odpowiednie. Z pod opieki Komisyi wykluczone wszelkie środki lecznicze tajemne i tak zwane uniwersalne«.

Wniosek ten, który jest jednocześnie i programem, zmierzający do tego samego celu, co i wniosek kol. prof. Gluzińskiego, jednomyślnie został uchwalony przez Towarzystwo. Komisja przybrała nazwę przemysłową i nie tylko że istnieje i teraz pod energicznym i umiejętnym kierownictwem kol. prof. Korczyńskiego, ale i może się rzetelnie poszczycić dodatnimi wynikami swych usiłowań. Dzięki Komisji przemysłowej posiadamy w Krakowie fabrykę wyrobów opatrunkowych. Sprowadzane do tej pory za wielkie pieniądze z zagranicy takie wyroby aptekarskie, jak kołaczyki, perełki, kapsułki elastyczne, papierki synapizmowe, wyciąg słodowy, stożki mentolowe, pastylki tamarindowe, wyciąg igliwowy, plastry smarowane i t. d. obecnie wyrabiają się w kraju, są równie dobre, jak zagraniczne, a znacznie tańsze. Dzięki zachodom Komisji przemysłowej dziś posiadamy kilka zakładów wyrabiających linfę szczepienną, przewyższającą dobrocią drogą krowiankę styryjską. Fabryka sztucznych wód mineralnych pp. Rzący i Chmurskiego wyrabia takowe na najlepszej w całej okolicy Krakowa wodzie, a woda higieniczna w niczem nie ustępuje dwa razy droższej Giesshüblerskiej.

Na polu dyjetetyki ma Komisja przemysłowa wielką zasługę w przysporzeniu naszemu miastu dobrego mleczywa, przez wzięcie pod kontrolę kilku wzorowych w okolicach Krakowa znajdujących się krowiarni.

Wody mineralne krajowe również doznają ciągłej i skutecznej opieki Komisji.

Ażeby zapoznać szerokie koła publiczności lekarskiej i nielekarskiej z wyrobami przemysłu lekarskiego i zdrojami naszymi, Komisja staraniami swojemi doprowadzała pp. aptekarzy, przemysłowców i właścicieli zdrojowisk do udziału w wystawach: w Krakowie, Lwowie, Warszawie i Bruxeli.

Nie zdołamy wymienić wszystkich zasług Komisji przemysłowej, która właściwie nie powinna się nazywać Komisją do popierania, lecz do stworzenia przemysłu lekar-

skiego, gdyż całe jęj działanie odbywa się na ugorze, który do tęj pory leżał odlogiem.

Ósmą Komisją stałą jest Komitet budowy własnego domu Towarzystwa krakowskiego. W aktach Towarzystwa są ślady że kilkakrotnie usiłowano zdobyć własny lokal, tak dla posiedzeń, jak w szczególności dla czytelní. Próby z czytelnią, bądź przez kolejne przeczytywanie dzienników, bądź przez należenie do Koła literackiego i t. d. spęły na niczem. W miesiącu marcu 1890 r. na wniosek kol. prof. Marsa powzięło Towarz. lekar. krak. następującą uchwałę: 1) budowa domu własnego jest pożyteczną i potrzebną; 2) wybiera się stały Komitet budowy, który ma tę rzecz przeprowadzać i Towarzystwu sprawę składać. Komitet ten pod przewodnictwem kol. prof. Jakubowskiego, poparty energią prezesa Towarz. i wnioskodawcy kol. prof. Marsa, już w pierwszym roku swego działania zebrał taki fundusz, że doprowadzenie do skutku budowy własnego domu jest już tylko sprawą czasu.

Obok wymienionych Komisyj stałych istniały w Towarzystwie lekar. Komisyje wprawdzie czasowe, lecz długotrwałe, o których dla ważności ich mandatu, wspomnieć tu należy. Jedną z takich była Komisya, wysadzona w r. 1868, której zadaniem było wypracowanie projektu najodpowiedniejszego urządzenia kasy wsparcia dla podupadłych lekarzów, wdów i sierót po lekarzach. Komisya ta uczyniła następujące wnioski: 1) »Założenie kasy wsparcia jest niezbędnem; 2) pożytecznem będzie, jeżeli założy się dla całej Galicyi jedną wspólną kasę; 3) Ponieważ Towarz. lek. galic. według ustawy swęj, tą instytucją przeważnie się zajmuje, przeto pożądanem jest, aby członkowie Towarz. lekar. krak. do takowęj czynnie przystąpić zechcieli«.

Zatem sprawa wzajemnego układu obu Towarzystw datuje od r. 1868, a załatwioną została dopiero w r. 1880. W r. 1877 zamierzyło Towarz. lek. galic. zjednoczyć wszyst-

kich lekarzy kraju w jedno Towarzystwo lekarzy. Galicyi i W. Ks. krakowskiego, i w tym celu przysłało Towarz. lekar. krak. gotową ustawę i regulamin nowego Towarzystwa do przyjęcia. Komisya wysadzona do zastanowienia się nad tą sprawą uczyniła następujący wniosek: Towarz. lek. krak. podziela zamiar zespolenia lekarzów całego kraju, nie sądzi jednak, aby do osiągnięcia tego celu był nieodzownym kierunek tak centralistyczny, jakim odznaczają się nadesłane projekty, przeto do wniosku na teraz się nie przychyła. Wniosek ten znaczną większością głosów został przyjęty.

W r. 1879 Rada zawiadowcza Towarz. lekar. galic. zawiadomiła Towarz. lekar. krak., że Walne zebranie delegatów uchwaliło wniosek, aby ponowić rokowania z Towarz. lekar. krak. w celu połączenia się obu Towarzystw; w tym celu Rada zawiadowcza wybrała Komisję z 3 członków, która ma określić warunki zamierzonego połączenia, tudzież uprasza Towarz. krak. o wybranie Komisji, któraby z Komisją lwowską punkta przedugodne spisała. Towarz. krak. zadość uczyniło temu życzeniu. Sprawa ta jednak szła oporem; dopiero w r. 1880, po zaopiekowaniu się nią protomedyka Biesiadeckiego, który umyślnie przybył do Krakowa, trudności zaczęły się wygładzać. Jako prezes Towarz. lek. galic., a członek honorowy i były prezes Tow. krak., protomedyk Biesiadecki był najodpowiedniejszą osobistością do pośredniczenia między obu Towarzystwami. Ze strony Towarz. lek. krak. najwięcej zasług w tej sprawie położył kol. prof. Domański. W końcu roku 1880 stanął znany układ, mocą którego członkowie Towarz. lek. galic. stali się obowiązkowymi prenumeratorami »Przeglądu lekarskiego«, a członkowie Towarz. lek. krak. przyjęli na się obowiązki, i wypływające stąd prawa, względem kasy wsparcia dla wdów i sierot po lekarzach.

Zmiany w statucie, wynikłe z tego układu, potwierdziło c. k. Namiestnictwo w r. 1881.

Przypatrując się działalności Towarz. lekar. krak. z wysokości 25-letniego jego istnienia, dają się rozróżnić w jego pozanaukowej pracy trzy wyraźne okresy. Pierwszy trwał od założenia Towarzystwa do roku 1875, i nosił na sobie wszystkie cechy młodzieńczej energii i wiary w idealne reformy społeczno-sanitarne, które przeprowadzić się miały za inicjatywą Towarzystwa. W tym teoretycznym okresie zredagowano sporą ilość projektów i memoryałów, z których ważniejsze przytoczymy: w r. 1867: 1) wysłano podanie do JExcel. Namiestnika Galicyi w przedmiocie obsadzania tylko za konkursem posad lekarskich w kraju; 2) ułożono wzory podziału chorób do wykazów statystycznych o chorobach panujących, oraz wykazów śmiertelności w Krakowie; 3) zredagowano odpowiedź Świetnemu Magistratowi, co do panującej w r. 1866 cholery; 4) wysadzono Komisję w celu zbierania spostrzeżeń nad wścieklizną; 5) wypracowano projekta o sposobie urządzenia służby lekarskiej publicznej i wysłano takowe do Lwowa i Wiednia. W roku 1869: 1) wystąpiło Towarzystwo lekar. krak. do ministra sprawiedliwości w obronie lekarzy sądowych, którym szczupłe wynagrodzenie za czynności sądowe postanowiono zmniejszyć; 2) wysłano podanie do ministra handlu o pozwolenie używania pociągów towarowych dla lekarzy; 3) poczyniono stosowne kroki w celu zapobieżenia szerzeniu się kiły za pośrednictwem dzieci, branych z domu podrzutków. W roku 1870: 1) wysłano podanie do Wysokiej Rady szkolnej krajowej w przedmiocie wykładów higieny w seminarjach nauczycielskich; 2) uczyniono podanie o zniesienie przepisów zobowiązujących lekarza do przymusowego leczenia chorych, i innych upośledzających godność stanu lekarskiego; 3) zredagowano projekta co do szczepienia krowianką. W r. 1873: wygotowano projekta organizacji sanitarniej gminnej. W roku 1875 zredagowano memoryał o założeniu wydziału lekarskiego we Lwowie.

Gdy jednak znaczna część tych podań nie znalazła przychylnego przyjęcia w Wiedniu i Lwowie, Towarz. lek.

widząc bezowocność tego rodzaju usiłowań, a może i urażone w swojej godności, zaprzestało skądinąd zupełnie uzasadnionego inicjowania w sprawach sanitarno-społecznych u władz ustawodawczych, a skierowało swą dobrą wolę, zawodową wiedzę i ~~kr~~zadną czynu energiję do działalności w granicach własnego zakresu działania, i tu się rozpoczął okres drugi. Pierwszem następstwem tego zwrotu było wyśadzenie Komisyj stałych, o działalności których powyżej zdaliśmy sprawę. Chociaż kilka z tych Komisyj, dla braku żywotności zostało rozwiązanych, dodatnie wyniki ich zabiegów pozostaną nazawsze chlubą Towarzystwa naszego.

Lecz jakby nie była skuteczną działalność Komisyj stałych Towarz. lekar., nie mogły one wypełnić całokształtu obywatelskiego ideału lekarza: Komisyje nie mogły dotrzeć do szerokich mas narodu; nie mogły podać rękę pomocy wydziedziczonym i karłowaciejącym rzeszom naszego społeczeństwa. Wyłoniła się potrzeba zarządzeń i inwestycyj humanitarno-sanitarnych, która charakteryzuje trzeci okres w istnieniu naszego Towarzystwa, i spowodowała wzniosłe czyny obywatelskiej dojrzałości, zaszczyt przynoszące stanowi lekarskiemu. Nikt nas nie posądzi o uzurpowanie szlachetnej działalności jednostek na rzecz chwały Towarzystwa lekarskiego; lecz nikt też przeczyć nie będzie, że działalność ta pojedynczych członków Towarzystwa, chociażby najluźniej tylko spojona z naszym statutem, nie może i nie powinna być pominiętą w obecnem sprawozdaniu.

1) Czołem tego rodzaju usiłowań pozostanie nazawsze szpital św. Ludwika dla dzieci, powstały jak wiadomo z inicjatywy kol. prof. Jakubowskiego, który jak zwiastun odrodzenia wyprzedził wszystkich innych działaczy na polu filantropijno-sanitarnem. 2) Towarzystwo kolonij wakacyjnych zostało powołane do życia przez kol. prof. Domańskiego, który podjął cały trud jego organizacyi, a przed paru laty powstało za inicjatywą kol. Kohna drugie takie Towarzystwo dla dzieci izraelickich. 3) W jesieni 1888 r. uczynił w Towarzystwie lekar. kol. prof. Jordan wniosek

założenia Towarzystwa opieki zdrowia; wniosek ten jednomyślnie został przyjęty, a Komitet wysadzony z łona Tow. lekar. pod kierownictwem szerokiej sławy i wielkiej czci używającego wnioskodawcy, wydaje znakomicie redagowany dziennik, urządza odczyty i t. d. Założenie parku zabaw dla dzieci przez kol. prof. Jordana przynosi naszemu miastu nieobliczone korzyści, a Bóg da, że w tym kierunku zacny filantrop doczeka się naśladowców po innych miastach naszego kraju. 4) Dzięki orędownictwu kol. prof. Domańskiego nad sprawami sanitarnymi miasta, Kraków prześcignął w tego rodzaju zarządzeniach wszystkie inne miasta polskie, a nie tracimy nadziei, że zabiegi tego Rady miasta, ażeby Kraków miał wodociągi, uwieńczą się pomyślnym skutkiem. 5) Założone w tym roku Towarzystwo ratunkowe pod kierunkiem kol. prof. Obalińskiego rozwinęło od pierwszych dni istnienia pożyteczną swą działalność, i zadość czyni wielkiej potrzebie mieszkańców Krakowa.

Chwała przyprowadzenia do skutku Zjazdów lekarzy i przyrodników polskich pozostanie nazawsze przy Krakowie. Jeszcze w r. 1861 nieodżałowany Dr. Baraniecki wydał broszurę o potrzebie i pożytku Zjazdów. Wypadki ówczesne zmusiły odłożyć wszelkie zabiegi w tym kierunku na lat kilka, i dopiero w r. 1868, na wniosek tegoż Dr. Baranieckiego uchwaliło Towarz. lekar. krak. początkować w urządzaniu Zjazdów lekarzy i przyrodników polskich, a pierwszy taki Zjazd zwołać do Krakowa w r. 1869; w tym celu został wysadzony Komitet, który zreagował ustawę zjazdową. Zjazdów takich odbyło się w Krakowie trzy, t. j. I, III i VI. Pierwszy miał miejsce w r. 1869 d. 13—18 września. Prezesem wydziału gospodarczego był prof. Dr. Józef Majer. Drugi w r. 1881, od 21 do 25 lipca włącznie, przewodniczącymi w Wydziale gospodarczym byli: ówczesny prezes Towarz. lekarsk. krak. Dr. Jordan, i prof. Dr. Janczewski. Wreszcie trzeci w roku bieżącym w miesiącu lipcu (od 17 do 20 włącznie). Na czele Komitetu gospodarczego byli: proff. Rydygier i Rostański.

Poczuwając się do gospodarskich obowiązków, Towarz. lekarskie krak. nie szczędziło pracy i funduszu, ażeby uczynić te Zjazdy nietylko pożytecznymi dla umysłu, ale i pamiętnymi dla serca, przez zorganizowanie zwiedzań osobliwości, zbiorów, zakładów i zabytków miasta, oraz przez szczere, nacechowane najwyższą życzliwością towarzyskie przyjęcie.

Na wniosek ś. p. Dr. Baranieckiego urządzono podczas I Zjazdu wystawę przyrodniczo-lekarską, pierwszą nietylko u nas, lecz i w całej Europie; wystawy podobne zarządzono i podczas następnych Zjazdów, z których tegoroczna wyróżniała się nietylko obfitością okazów, lecz i dowodziła niezawodnego postępu naszego na polu przemysłu, będącego w związku z nauką i praktyką lekarską.

Pominać tu nie możemy Zjazdów chirurgów polskich, corocznie odbywających się w Krakowie z wielkiem powodzeniem i pożytkiem. Jakby nie były indywidualnemi zabiegi kol. prof. Rydygiera, które te Zjazdy do życia powołały, to już sama znaczna ilość członków Towarzystwa, która bierze w nich udział, upoważnia nas do zapisania tych Zjazdów w sprawozdaniu niniejszem.

Biblijoteka Towarzystwa lekar. krak. zwiększa się z roku na rok: rozpoczęła ona swoje istnienie od kilku broszur, a obecnie posiada 160 dzieł w 190 tomach, 540 broszur, oraz kilkadziesiąt tomów pism lekarskich. Pomimo tego wzrostu liczebnego Biblijoteka Towarzystwa odgrywa rolę podrzędną w umysłowem życiu lekarzy krakowskich. Brak czytelní, brak stosownego pomieszczenia, brak funduszków na zakupno nowych dzieł czyni z Biblijoteki téj instytucję bierną; lecz stan ten nie przesądza przyszłości, a kiedy Towarzystwo będzie w posiadaniu własnego domu, organizacja jój będzie musiała uleść zmianie, i Biblijoteka zajmie stanowisko zgodne z jój przeznaczeniem.

Działalność Towarzystwa lekar. krak. nie kończy się tam, gdzie jej granicę statut zakreśla. Po za czynnościami objętymi i przewidzianymi ustawą działa zbiorowa siła moralna, która reguluje podług skali etycznej nasze stosunki nie tylko koleżeńskie, lecz i zawodowo-społeczne; ona to sprawiła, że w ciągu 25 lat panowała taka spójnia w tem Towarzystwie, że nie dojrzeć w niem nigdzie prób i pokus rozstroju, że żaden członek nie został wykreślony z Towarzystwa z powodu nieprzestrzegania godności powołania; jej to jest dziełem, że schodzących z tego świata kolegów żegnał zawsze zastęp bratni, że zgłaszającym się o wsparcie wdowom po lekarzach, w miarę słabych środków naszych, zawsze udzielaliśmy zapomogę; że w tych wszystkich uroczystościach narodowych, których znaczenie moralne dorównywało godności naszego Towarzystwa, braliśmy udział. Ta siła moralna budzi energiję uśpioną, zachęca i ośmiela ducha inicjatywy osobniczej, i jest matką twórczości.

Cześć i wdzięczna pamięć inicjatorowi i członkom Założycielom Towarzystwa lekarskiego krakowskiego!

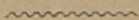
Gdy raz jeszcze rzucimy okiem wstecz na całokształt 25-letniej działalności Towarzystwa lekarskiego krakowskiego, nabieramy przeświadczenia, że należy się nam, ażeby dzień dzisiejszy, dzień srebrnego wesela naszego Towarzystwa, był dla nas dniem uroczystym, dniem zadowolenia, żeśmy na to zapracowali, aby w sercach naszych dziś zagościło to błogie uczucie, jakiego się doznaje, gdy się spełni obowiązek gorliwie, sumiennie i umiejętnie.

Ogólny spis członków Towarzystwa lek. krak.
(1866—1891).

Członkowie założyciele:

- Dr. Kremer Aleksander,
» Harajewicz Jan,
» Ściborowski Władysław,
» Fałęcki Jan,
» Oettinger Józef,
» Daskowski Józef,
» Stępiński Teofil,
» Jaszczurowski Józef,
» Głuszak Jędrzej,
» Szewczyk Józef,
» Jakubowski Maciej Leon,
» Blumenstok Leon,
» Blatteis Jakób,
» Gawlik Jan,
» Serkowski Bolesław,
» Bulikowski Franciszek,
» Warschauer Jonatan,
» Czyżewicz Adam,
» Kryda Aleksander,
» Rasp Henryk,
» Bobrzyński Błażej.

Członkowie honorowi:

- Dr. Adamowicz Adam (1872 † 1881),
Prof. Dr. Arlt Ferdynand (1882 † 1887),
Dr. Baraniecki Adryjan (1882 † 1891),

Prof. Dr. Biesiadecki Alfred (1876 † 1889).

» » Blumenstok Leon,

» » Brodowicz Józef (1867 † 1885),

» » Dietl Józef (1868 † 1878),

» » Eiselt Bogumił,

Dr. Gałęzowski Seweryn (1868 † 1878),

Prof. Dr. Hoyer Ludwik,

» » Horbaczewski Jan (członek korespondent honorowy),

» » Jakubowski Maciej Leon,

» » Kozubowski Antoni (1868 † 1880),

Dr. Kremer Aleksander (1879 † 1880),

Prof. Dr. Majer Józef,

» » Mierzejewski Jan Lucyan,

» » Madurowicz Maurycy,

» » Oettinger Józef,

» » Rokitansky Karol (1874 † 1878),

» » Skobel Kazimierz (1868 † 1876),

» » Sławikowski Antoni (1869 † 1870),

» » Szokalski Wiktor (1879 † 1891).

Członkowie czynni:

Prof. Dr. Adamkiewicz Albert

Dr. Aronshon Samuel

» . Balicki Stan. (1880—1889)

» Barzycki Józef (1867—1869)

» Bąkowski Teofil (1885—1886)

» Bednarski Jan (1887—1889)

» Bentkowski (1883—1886)

» Beck Adolf

» Blatteis Jakób

» Blumenstok Leon (1866—1887)

» Blumenfeld Henryk (1876—1877)

» Bobrzyński Błażej (1866 † 1870)

- Dr. Bogdanik Józef
» Boček Mateusz (1883—1885)
» Bossowski Kazimierz (1879—1880)
- Doc. Dr. Bossowski Aleksander
- Dr. Braun Stanisław
- Prof. Dr. Browicz Tadeusz
- Dr. Braunstein Fryderyk
» Bulikowski Stanisław (1866—1867)
» Buszek Jan
» Bukowski August (1887—1890)
» Buzdygan Mikołaj
» Bulikowski Franciszek (1866 † 1882)
» Bylicki Władysław (1871—1878)
» Cercha Maksymilian
» Cholewicz Franciszek
» Choróbski Stanisław
- Prof. Dr. Cybulski Napoleon
- Dr. Czerwiakowski Feliks (1870—1876)
» Czesnak Julijan (1877—1878)
» Czulik Teodor (1878 † 1884)
- Prof. Dr. Czyżewicz Adam (1866—1871)
- Dr. Dalkiewicz Julijan (1876 † 1877)
» Danek Franciszek (1872 † 1883)
» Danielski Jan (1776—1877)
» Dekanski Stanisław
» Dębicki Klemens (1872—1875)
» Dembowski Mieczysław (1875—1878)
» Dobiński Włodzimierz (1871—1874)
» Dobrowolski Marcei (1871 † 1879)
» Dobruchowski Adam (1883—1888)
» Doskowski Józef (1866—1869)
- Prof. Dr. Domański Stanisław
- Dr. Drobner Jakób (1867—1879)
» Dura Józef
» Eichhorn Ferdynand
» Fałęcki Józef (1866 † 1879)

- Dr. Filewicz Jan (1876—1876)
» Filipkiewicz Stefan
» Filimowski Antoni
» Fischer Bogumił (1883—1884)
» Frömrich Jan (1871 † 1874)
» Friedberg Józef
» Gawlikowski Stanisław
- Prof. Dr. Gilewski Karol (1866 † 1871)
» » Gluziński Władysław Antoni
- Dr. Gluziński Lesław (1883—1885)
» Głuszak Jędrzej (1866 † 1870)
» Godlewski Kazimierz (1888—1889)
» Gońka Aleksander (1884—1886)
» Gładyszewski Emil (1874—1878)
- Doc. Dr. Goebel Karol (1872 † 1890)
- Dr. Górski Czesław (1883—1888)
» Gross Salomon (1888 † 1891)
» Gramatyka Karol (1882 † 1882)
» Grünhaut Bernard (1876—1879)
- Doc. Dr. Grabowski Kazimierz
- Mag. farm. Gralewski Fortunat
- Dr. Gwiazdomorski Jan
» Haas Józef
» Harajewicz Jan
» Harajewicz Władysław
» Halski Henryk (1886 † 1888)
» Hauser Aleksander
» Heuman Konstanty (1880—1883)
» Hernich Franciszek (1889—1889)
» Heyne Bolesław (1889—1889)
» Hempel Józef (1889 † 1891)
» Idziński Wiktor
» Jabłoński Stanisław (1875—1879)
» Jakubowski Maciej (1866 † 1869)
- Prof. Dr. Jakubowski Maciej Leon (1866—1889)
» » Janikowski Stanisław (1866 † 1881)

- Prof. Dr. Jaworski Walery
Dr. Jaszczurowski Józef (1866 † 1885)
» Jodłowski Jan (1876—1889)
- Prof. Dr. Jordan Henryk
Dr. Junger Jakób
» Jurowicz Izydor
» Kaden Kazimierz
- Prof. Dr. Kadyi Henryk (1876—1881)
Dr. Kassina Ferdynand (1866—1868)
» Kauffman Michał
» Karpiński Stanisław
» Kilarski Józef (1871—1872)
» Kirschner Adolf
- Prof. Dr. Korczyński Edward
Dr. Koller Bolesław (1872—1873)
» Kostecki Franciszek (1875 † 1875)
- Prof. Dr. Kopernicki Izydor (1875 † 1891)
Dr. Kossak Leon (1879—1880)
» Kohn Maksymilijan
» Kopff Leon
» Kosterkiewicz Franciszek (1883—1888)
» Koy Stanisław
» Kohlberger Władysław (1889—1889)
» Kościński Franciszek
» Korczyński Ludomił
» Kraus Ignacy (1866 † 1868)
» Kralczyński Kazimierz (1878 † 1882)
» Krzykowski Maryjan (1873—1874)
» Krówczyński Żegota (1874—1875)
» Krongold Wilhelm (1875—1880)
» Kramarzyński Karol
» Krokiewicz Antoni (1888—1890)
» Kremer Aleksander (1866—1879)
» Kryda Aleksander (1866—1875)
» Kurasiewicz Józef
» Kułakowski Wincenty (1879 † 1881)

- Dr. Kwaśnicki August
- » Lachowicz Eugeniusz
 - » Lech Aleksander (1866—1867)
 - » Lehman Adolf (1876—1877)
 - » Lustgarten Ludwik
- Prof. Dr. Łazarski Józef
- Dr. Łepkowski Wincenty
- » Łucki Julijan (1869—1869)
 - » Machek Emanuel (1878—1883)
 - » Majewski Erazm (1878 † 1881)
- Prof. Dr. Mars Antoni
- Dr. Marynowski Mieczysław (1875—1876)
- » Marcisiewicz Feliks
 - » Markiewicz Henryk (1881—1883)
 - » Mączka Tomasz
 - » Merunowicz Józef (1873 - 1876)
 - » Mendelsburg Henryk
 - » Mężyk Jan (1884—1886)
- Prof. Dr. Mikulicz Jan (1882—1887)
- Dr. Miksch Julijan (1885—1887)
- » Mohr Michał (1866—1868)
 - » Momidłowski Stanisław
 - » Momidłowski Walery
 - » Murdzieński Franciszek
 - » Munk Mikołaj (1883—1883)
 - » Natter Wiktor (1889—1890)
 - » Neusser Gustaw (1870—1871)
- Prof. Dr. Obaliński Alfred
- Dr. Obtułowicz Ferdynand (1875—1878)
- Prof. Dr. Oettinger Józef (1866—1888)
- Dr. Opolski Wiktor (1867—1869)
- » Opieński Jan
 - » Orski Jan
 - » Otto Henryk (1883—1887)
 - » Paleczny Bronisław
- Prof. Dr. Pareński Stanisław

- Dr. Paszkowski Stanisław
» Pawlas Teodor
» Perski Felicyjan (1882—1883)
Prof. Dr. Piotrowski Gustaw (1866 † 1884)
» Pieniążek Przemysław
Dr. Pisek Wilhelm (1882—1883)
» Piasecki Wenanty
» Piotrowski Gustaw (syn) (1888—1890)
» Placer Franciszek (1866—1868)
» Pluciński Michał (1876—1878)
Doc. Dr. Ponikło Stanisław
Dr. Podgórski Czesław
» Porębowicz Ignacy
» Prus Jan (1885—1887)
» Przybylski Wacław (1867—1867)
» Radek Jan (1875—1878)
» Rajtarek Melaniusz 1869—1870)
» Rasp Karol (1872—1878)
» Rasp Henryk (1866—1867)
Mag. farm. Radler Edward (1880—1890)
Dr. Raczyński Jan
» Riedmüller Józef (1866 † 1888)
Prof. Dr. Rosner Antoni
Dr. Rosner Jan (1877—1885)
» Rosner Aleksander
» Rosenblüht Efroim
» Rosenzweig Józef
» Rościszewski Erazm
» Rosenblatt Emanuel
Prof. Dr. Rydel Lucyjan
Dr. Rybczyński Aleksander (1872 † 1889)
Prof. Dr. Rydygier Ludwik
Dr. Rychlicki Władysław (1876—1877)
» Sciborowski Władysław
» Schram Hilary (1881—1885)
» Scheitter Ignacy

Dr. Schwarz Albin

- » Schneider Ludwik
- » Serkowski Bolesław (1866—1869)
- » Senft Henryk (1870—1873)
- » Siedlecki Jan
- » Skobel Sanisław
- » Skórczewski Bolesław
- » Skórkowski Feliks (1876—1881)
- » Skibniewski Bogumił (1890—1890)
- » Skrzyński Stefan
- » Śliwiński Michał
- » Smoleński Stanisław (1879 † 1889)
- » Smorągiewicz Kazimierz
- » Sondermayer Roman (1885—1889)
- » Sokołowski Henryk
- » Spira Rafał
- » Sroczyński Franciszek Ksawery

Prof. Dr. Stopczański Aleksander (1866—1869)

Dr. Starachowicz Jan

- » Stępiński Teofil
- » Strzechowski Wilhelm (1877—1889)
- » Surzycki Józef
- » Świtalski Ludwik
- » Świątek Wincenty
- » Szalay Aloizy (1869—1871)
- » Szlesinger Jan (1870—1871)
- » Szeliga Roman (1871—1873)
- » Szczudło Jan (1877—1878)
- » Szpilman Józef 1879—1880)
- » Szymonowicz Wincenty (1881—1882)
- » Szymkiewicz Kazimierz
- » Schmidt Filip (1889—1890)
- » Szydłowski Zdzisław (1889—1890)
- » Szewczyk Józef
- » Tarchalski Józef (1880—1881)
- » Tonner Wilhelm (1880—1881)

Doc. Dr. Trzebicky Rudolf

Mag. farm. Trauczyński Józef (1870 † 1884)

Dr. Tuszyński Ferdynand (1873—1874)

» Uhm Czesław

» Udziela Maryjan

» Wachholz Leon

» Wachtel Antoni (1887—1888)

Doc. Dr. Walentowicz Jędrzej

» Warschauer Jonatan (1866 † 1888)

» Wasylewski Tytus. (1878—1883)

» Weber Waław (1881—1887)

» Wehr Wiktor (1875—1877)

» Wilkosz Aleksander

» Wiszniewski Ludwik

» Wiczkowski Józef (1883—1886)

» Woźniakowski Ignacy (1866 † 1875)

» Wolfram Alfred (1882 † 1887)

» Wojnarski Tomasz (1889 † 1889)

» Wojtaszek Jan

» Wurst Adolf (1876—1878)

Doc. Dr. Żarewicz Aleksander

Dr. Żaremba Tomasz

» Zawilski Julijan (1874 † 1877)

» Zanietowski Józef

» Ziemiński Jan (1877 † 1891)

» Zieleniewski Michał (1866—1879)

» Zengteller Lucyjan (1876—1877)

» Zduń Józef (1871—1871)

» Żelazowski Wiktor (1878—1889)

» Żebrowski Maurycy (1876—1878)

Doc. Dr. Żuławski Karol.

Członkowie korespondenci:

- Dr. Armatys Hipolit (1867 † 1869)
- » Barzycki Józef (1869—1880)
 - » Berggrün Alfred 1877—1880)
 - » Biesiadecki Jan (1867—1872)
 - » Biegmayer Alfred (1877—1879)
 - » Blumenfeld Henryk (1877—1880)
 - » Bośniacki Zygmunt (1869—1878)
 - » Borucki Wincenty
 - » Broniowski Antoni (1875—1880)
 - » Brudziński (1878—1880)
 - » Brühl Edward
 - » Bulikowski Stanisław (1867—1880)
 - » Butrym
 - » Bylicki Władysław (1878—1880)
 - » Chrzanowski Włodzimierz
 - » Cięglewicz Stanisław (1876—1880)
 - » Coghén Antoni (1877—1879)
- Prof. Dr. Czyżewicz Adam (1871—1880)
- Dr. Czesnak Julijan (1878—1879)
- » Czyżewicz Władysław (1877—1880)
 - » Cwiklicer Ludwik (1878—1880)
 - » Czyniański Julijan (1885—1889)
 - » Dalkiewicz Julijan 1877 † 1879)
 - » Danielski Jan (1876—1880)
 - » Dembosz Stanisław (1867 † 1868)
 - » Dębicki Karol
 - » Dębicki Klemens (1875—1880)
 - » Dębowski Mieczysław (1878—1880)
 - » Długolecki Ferdynand (1875—1880)
 - » Dobieszewski Zygmunt
 - » Dobiński Włodzimierz (1874—1879)
 - » Dobrski Konrad
 - » Dorożyński Julijan (1877—1880)

Dr. Dobrzycki Henryk

- » Dura Józef (1879—1882)
- » Dubanowicz Paweł (1878—1880)
- » Dukiet Jan (1875—1880)
- » Dzikowski Zygmunt (1876—1880)
- » Dziembowski Józef (1876—1880)
- » Friedberg Adolf (1875 † 1880)

Prof. Dr. Feigel Longin (1875—1880)

Dr. Florkiewicz Władysław

- » Frytz Antoni (1868—1872)
- » Gajkiewicz Władysław
- » Galusiński Antoni (1878—1880)

Prof. Dr. Gałęzowski Ksawery

- » Gawlik Jan (1867—1880)
- » Ganczarski Ludwik (1876—1880)
- » Gawełkiewicz Leopold (1876—1880)
- » Gawroński Franciszek (1870 † 1889)
- » Glück Leopold
- » Głogowski Feliks
- » Górski Adolf (1876—1880)
- » Gumplowicz Maksymilijan
- » Gumowski Franciszek (1879—1880)
- » Hassewicz Stanisław
- » Hauser Aleksander (1879—1890)
- » Hering Teodor
- » Hordyński Joachim 1867 † 1883)
- » Humiecki Modest 1877—1879)
- » Jabłonowski Władysław
- » Jakliński Leon (1882—1883)
- » Jakubowski Adam (1876—1880)
- » Januskiewicz Żegota (1875—1880)
- » Janowski Ignacy (1875—1880)
- » Jendl Ignacy (1875—1880)
- » Jentys Adam (1880—1886)
- » Józefczyk Bolesław (1876—1880)

Prof. Dr. Jurasz Antoni

Dr. Kadler Ludwik

- » Kalisz Alfred (1876—1880)
- » Kaczyński Teodor (1875—1880)
- » Karmin Maurycy (1868—1872)
- » Kassina Ferdynand (1893—1880)
- » Kawalerski Julijan (1875 † 1879)
- » Kawalerski Franciszek (1877 † 1879)
- » Kijas Błażej (1869—1880)
- » Kluczenko Bazyli
- » Knapczyk Jędrzej
- » Kołaczkowski Józef (1875—1880)
- » Kozłowski Emil (1875—1880)
- » Krajewski Feliks
- » Krówczyński Żegota (1875—1880)
- » Krzyształowicz Adam (1875—1880)
- » Kryda Aleksander (1875—1880)
- » Kralczyński Kazimierz (1867—1878)
- » Krzykowski Maryjan (1874 † 1878)
- » Krobicki Tadeusz (1876—1880)
- » Krasiński Hubert (1877—1885)
- » Kruk Kazimierz (1877—1880)
- » Kramarzyński Mieczysław (1877—1880)
- » Krasuski Kazimierz
- » Kryński Leon
- » Kwieciński Maciej (1879—1880)

Prof. Dr. Laskowski Edward

- » Lachowicz Zdzisław (1878—1880)
- » Lachowicz Antoni (1877 † 1882)
- » Lech Aleksander (1867—1872)
- » Leniartek Jakób (1875—1880)
- » Lewandowski Zygmunt (1871—1880)
- » Lewandowski Józef (1868—1880).
- » Lic Henryk (1875—1880)
- » Lisiński Ludwik (1875—1880)
- » Lorentski Andrzej (1875—1879)
- » Lukas Adolf (1875—1880)

- Dr. Lutostański Bolesław (1870—1879)
- » Łodziński Włodzimierz (1876—1880)
 - » Łucki Julijan (1876—1880)
 - » Macudziński Walery (1869—1880)
 - » Madejski Władysław (1875—1880)
 - » Mach Sebastyan (1877—1880)
 - » Macher Jan (1880—1880)
 - » Mackiewicz Bronisław (1881—1883)
 - » Malcz Mieczysław
 - » Malinowski Kasper (1877—1880)
 - » Mamczyński Ignacy (1867—1871)
 - » Marynowski Mieczysław (1876—1880)
 - » Merunowicz Józef (1876—1880)
 - » Metzger Jan (1868—1880)
 - » Mikucki Ksawery

Prof. Dr. Mikulicz Jan

- » Michalski Seweryn
- » Męciński Konstanty (1876—1880)
- » Molendziński Józef (1867 † 1875)
- » Morełowski Stanisław (1875—1880)
- » Mroczkowski Ignacy (1875—1880)
- » Munkiewicz Antoni
- » Muszkiet Karol (1874—1875)
- » Najedło Feliks (1877—1880)

Prof. Dr. Narkiewicz Jodko Witold

- » Natanson Ludwik

Prof. Dr. Neugebauer Ludwik (1869 † 1890)

- » » Nencki Marcelli (1875—1878)
- » Neuman Eugeniusz (1876—1880)
- » Nowakowski Janusz (1869 † 1883)
- » Nowak Roman (1867—1870)
- » Nycz Wincenty (1877—1880)
- » Obtułowicz Ferdynand (1878—1880)
- » Olpiński Julian (1876—1880)
- » Opolski Wiktor (1869—1880)
- » Oszacki Jan (1868 † 1877)

Dr. Pawiński Józef

- » Papieski Antoni (1876—1879)
- » Pfau Izydor (1874 † 1887)
- » Pietrzycki Antoni (1875—1880)
- » Plech Aureli (1875—1880)
- » Pluciński Michał (1878—1880)

Prof. Dr. Płaskowski Romuald

- » Podobiński Antoni (1877—1880)
- » Portner Scymon
- » Przeddziecki Hipolit (1873 † 1887)
- » Przybylski Wacław (1867—1880)
- » Radek Jan (1878—1880)
- » Rasp Henryk (1867—1880)
- » Roth Alojzy (1867—1880)
- » Roth Władysław
- » Rothe Adolf
- » Rolle Józef
- » Rehan (1876—1880)
- » Rosner Ignacy (1868—1880)
- » Reifer Adolf (1867—1880)
- » Rudnicki Władysław (1867 † 1879)
- » Rychlicki Hipolit (1875—1880)
- » Rychlicki Władysław (1877—1880)

Prof. Dr. Rydygier Ludwik (1877—1887)

- » Sakowicz Kazimierz
- » Sakowski Piotr (1876—1880)
- » Sawicki Jan Stella (1875—1880)
- » Schützer Salomon (1867 † 1883)
- » Senft Henryk (1873—1880)
- » Serkowski Bolesław (1869—1880)
- » Serafiński Rudolf
- » Silberstein Adolf (1876—1880)
- » Skibniewski Bogumił
- » Skowroński Włodzimierz (1876—1880)
- » Skalski Władysław (1870—1880)
- » Sondermayer Roman

Dr. Sokołowski Alfred

- » Stiche Czesław
- » Strzelecki Antoni
- » Strojnowski Edward (1877—1880)
- » Studziński Józef (1876—1880)
- » Stokmar Karol (1875—1878)
- » Stanko Wojciech (1867—1880)
- » Starkel Józef (1867 † 1875)
- » Swierz Tomasz (1875—1880)
- » Świrski Adam (1878—1880)
- » Sysak Gabryel (1880—1880)
- » Szeparowicz Jan (1875—1880)
- » Szeliga Roman (1873—1880)
- » Szczepański Tytus (1869—1880)
- » Szalay Alojzy (1871—1879)
- » Sztenzel Baruch
- » Szczudło Jan (1878—1880)
- » Szyszyłowicz Dyonizy (1878 † 1880)
- » Szadek Karol
- » Szymonowicz Wincenty (1871—1871)
- » Tatarczuch Władysław (1877—1880)
- » Towarnicki Ambroży (1867—1873)
- » Tonner Wilhelm
- » Trzciński Józef (1867 † 1868)
- » Trembecki Onufry (1868—1880)
- » Tugendhat Józef (1868—1869)
- » Tyralski Włodzimierz (1875—1880)
- » Tylka Wojciech (1877—1880)
- » Waligórski Albin (1870—1880)
- » Wągrowski Karol (1875—1880)
- » Wein Jan (1867—1870)
- » Wiktor Jan (1876—1880)
- » Witkowski Edward (1877—1880)
- » Wolfram Adolf (1875—1880)
- » Wroński Bartłomiej (1869—1880)
- » Wurst Adolf (1878—1880)

- Dr. Wyszatycki Franciszek (1877—1880)
» Zapalowicz Antoni (1867—1880)
» Załoziecki Włodzimierz
» Zabierowski Kazimierz (1876—1880).
» Zarzycki Leon (1876—1880)
» Zawadziński Stanisław (1878—1880)
» Zauderer Bernard Albert (1876—1880)
» Zengteller Lucyan (1876—1880)
» Zminkowski Ludwik (1875—1880)
» Żebracki Antoni (1867—1872)
» Żebrowski Maurycy (1878 † 1887)
» Żuliński Tadeusz (1876—1880).

Członkowie przybrani:

- Mag. Farm. Aleksandrowicz Adolf (1867—1872)
Prof. Dr. Czyrniański Emil (1866—1879)
Prof. Hoff Bogdan (1871—1879)
Mag. Farm. Krokiewicz Piotr (1866 † 1873)
» » Siedlecki Adolf (1866—1879).

